

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

1959 · 50 · 2009

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

П'ЯТА СЕКЦІЯ

**СПРАВА «ХМИЛЬОВА ПРОТИ УКРАЇНИ»
(AFFAIRE KHMYLYOVA c. UKRAINE)**

(Заява № 34419/06)

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

18 червня 2009 року

ОСТАТОЧНЕ

18/09/2009

Текст рішення може підлягати редакційним виправленням.

У справі «Хмильова проти України»

Європейський суд з прав людини (п'ята секція), засідаючи палатою, до складу якої увійшли:

Пеер Лоренцен (Peer Lorenzen), *Голова*,

Карел Юнгвірт (Karel Jungwiert)

Рената Ягер (Renate Jaeger),

Марк Віллігер (Mark Villiger),

Ізабель Берро-Лефевр (Isabelle Berro-Lefevre),

Миряна Лазарова-Трайковська (Mirjana Lazarova Trajkovska),

судді,

Станіслав Шевчук (Stanislav Shevchuk), *суддя ad hoc*,

та Клаудія Вестердік (Claudia Westerdiek), *Секретар секції*,

після обговорення за зачиненими дверима 26 травня 2009 року постановляє таке рішення, що було ухвалено в той день:

ПРОЦЕДУРА

1. Справу було розпочато за заявою (№ 34419/06), яку 1 серпня 2006 року подала до Суду проти України відповідно до статті 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі — Конвенція) громадянка України пані Людмила Ростиславівна Хмильова (далі — заявниця).

2. Уряд України (далі — Уряд) представляв його Уповноважений — пан Ю. Зайцев з Міністерства юстиції України.

3. 6 вересня 2007 року Суд вирішив комунікувати до Уряду скаргу щодо надмірної тривалості провадження, ініційованого заявницею, та невиконання рішення від 27 травня 2004 року, постановленого на її користь. Відповідно до пункту 3 статті 29 Конвенції Суд також вирішив одночасно розглядати питання щодо прийнятності та суті заяви.

ФАКТИ**I. ОБСТАВИНИ СПРАВИ**

4. Заявниця, пані Людмила Ростиславівна Хмильова, громадянка України, народилась у 1969 році та проживає у м. Смоліне.

А. Провадження щодо відшкодування витрат (перше провадження проти відділу освіти)

5. 11 липня 2003 року заявниця звернулась до Маловисківського міського суду (далі — суд першої інстанції) з позовом до Маловисківського відділу освіти та Смолінської селищної ради щодо компенсації деяких витрат (на опалення та електроенергію) відповідно до статті 57 Закону України «Про освіту».

6. Хоча компенсація таких витрат передбачалась вищезгаданим законом, відповідні грошові кошти державним бюджетом передбачені не були.

7. У 2004 році Верховною Радою України було прийнято Закон № 1994-IV, яким було передбачено обов'язок погашення заборгованості з виплат за статтею 57 Закону України «Про освіту» починаючи з 2005 року і протягом п'яти років.

8. Справа заявниці розглядалась у два етапи.

1. Перший етап розгляду справи

9. 10 та 24 липня 2003 року судові засідання у справі заявниці були відкладені; заявниця доповнила свої позовні вимоги та надала додаткові документи.

10. 31 липня 2003 року заявниця подала клопотання про розгляд справи за її відсутності. Судове засідання 1 серпня 2003 року було відкладено через неявку сторін.

11. 12 вересня 2003 року суд першої інстанції частково задовольнив позов заявниці.

12. Апеляційна скарга заявниці на це рішення була двічі залишена без руху через процедурні помилки. 20 листопада 2003 року причиною залишення апеляційним судом Кіровоградської області скарги заявниці без руху стали процедурні помилки з боку суду першої інстанції. 3 грудня 2003 року апеляційна скарга була залишена без руху через несплату заявницею судових витрат.

13. 5 лютого 2004 року апеляційний суд скасував рішення суду першої інстанції та направив справу на новий розгляд.

2. Другий етап розгляду справи

14. Судове засідання в суді першої інстанції, призначене на 31 березня 2004 року, було відкладене через неявку відповідача. У той же день заявниця подала клопотання про розгляд справи за її відсутності в судовому засіданні, призначеному на 22 квітня 2004 року. Однак, вона була присутня в цьому судовому засіданні, яке в свою чергу було відкладене з метою отримання додаткових документів.

15. 27 травня 2004 року суд першої інстанції зобов'язав Маловисківський відділ освіти виплатити на користь заявниці 646,44

грн¹ та 25,50 грн² компенсації витрат, яких стосувався позов, та судових витрат відповідно.

16. 28 вересня 2004 року апеляційний суд Кіровоградської області відмовив у задоволенні апеляційної скарги відділу освіти. З цієї дати рішення від 27 травня 2004 року набрало законної сили.

17. Відповідно до тверджень Уряду це рішення було виконано в повному обсязі в травні 2007 року.

18. Заявниця стверджувала, що не отримала жодних виплат на виконання рішення від 27 травня 2004 року.

В. Проведення проти державної виконавчої служби

19. 20 квітня 2005 року відділ державної виконавчої служби Маловисківського міського управління юстиції повернув виконавчий лист з рішенням суду від 27 травня 2004 року у зв'язку з відсутністю у боржника коштів.

20. У травні 2005 року заявниця оскаржила цю постанову.

21. 10 січня 2006 року суд першої інстанції відмовив у задоволенні скарги заявниці у зв'язку з тим, що виконання цього судового рішення більше не належало до компетенції державної виконавчої служби, оскільки новий закон передбачав інший порядок стягнення заборгованості з виплат, передбачених статтею 57 Закону України «Про освіту».

22. 14 лютого 2006 року апеляційний суд відмовив у задоволенні апеляційної скарги заявниці.

23. 2 листопада 2006 року Верховний Суд України відхилив касаційну скаргу заявниці, не виявивши жодних доказів неправильного застосування судами національного законодавства.

С. Проведення щодо стягнення надбавок (перше провадження проти відділу освіти)

24. У лютому 2004 року заявниця ініціювала цивільне провадження проти відділу освіти щодо виплати різних надбавок та відшкодування моральної шкоди.

25. Рішенням від 26 квітня 2004 року суд першої інстанції зобов'язав відповідача виплатити на користь заявниці 474,69 грн³ надбавки за вислугу років та 394,88 грн⁴ допомоги на оздоровлення, відмовивши у задоволенні інших вимог заявниці.

¹ Близько 98 євро.

² Близько 4 євро.

³ Близько 71 євро.

⁴ Близько 59 євро.

26. За твердженнями Уряду рішення від 26 квітня 2004 року було виконано в повному обсязі. Заявниця стверджувала, що це рішення було виконано 4 лютого 2005 року.

II. ВІДПОВІДНЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

27. Відповідне національне законодавство щодо тривалого невиконання рішень суду викладено в рішенні від 10 липня 2008 року у справі «Скрипняк та інші проти України» (*Skrypnyak et autres c. Ukraine*), заяви №№ 9177/05, 14241/05, 10596/06, 17346/06, 20912/06 та 34604/06, пп. 7–13.

ПРАВО

I. ПРЕДМЕТ СПОРУ

28. Суд зазначає, що після комунікації заяви Уряду заявниця доповнила свої зауваження новою скаргою за пунктом 1 статті 6 Конвенції щодо розгляду її касаційної скарги у провадженні проти державної виконавчої служби без проведення судового засідання. Вона також посилалась на статтю 1 Першого протоколу, стверджуючи, що невиконання судового рішення від 27 травня 2004 року та тривале виконання судового рішення від 26 квітня 2004 року, якими їй були присуджені певні суми коштів, порушує її право на мирне володіння своїм майном. Заявниця також скаржилась на порушення її права, передбаченого статтею 13 Конвенції, у зв'язку з відсутністю ефективного засобу юридичного захисту щодо забезпечення її права на виконання рішення.

29. Суд зазначає, що ці скарги були подані після направлення заяви Уряду держави-відповідача. Суд вважає, що ці скарги не стосуються первісного предмета спору цієї заяви, яка була подана за два роки до цього, та щодо якої сторони вже надали свої коментарі. Відповідно Суд вважає, що їх розгляд в рамках цього провадження є недоцільним (див. рішення від 6 квітня 2004 року у справі «Скубенко проти України» (*Skubenko c. Ukraine*), заява № 41152/98).

II. ТРИВАЛІСТЬ ПЕРШОГО ПРОВАДЖЕННЯ ПРОТИ ВІДДІЛУ ОСВІТИ, ВКЛЮЧАЮЧИ ВИКОНАННЯ СУДОВОГО РІШЕННЯ, ПОСТАНОВЛЕНОГО НА КОРИСТЬ ЗАЯВНИЦІ

30. Заявниця скаржилась на те, що надмірна тривалість першого провадження проти відділу освіти, включаючи стадію виконання рішення від 27 травня 2004 року, постановленого на її користь,

становить порушення її права, передбаченого пунктом 1 статті 6 Конвенції. Відповідна частина цього положення передбачає таке:

Пункт 1 статті 6 Конвенції

«Кожен має право на ... розгляд його справи упродовж розумного строку судом, ..., який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру...»

А. Прийнятність

31. Суд зазначає, що ця скарга не є явно необґрунтованою у розумінні пункту 3 статті 35 Конвенції. Суд також зазначає, що вона не є непринятною з будь-яких інших підстав. Тому вона повинна бути визнана прийнятною.

В. Суть

1. Доводи сторін

а) Уряд

32. Уряд стверджував, що складність справи була обумовлена необхідністю встановлення належного відповідача. Уряд також стверджував, що заявниця спричинила деякі затримки під час провадження в судах, оскільки нею були використані всі процесуальні можливості, які були їй доступні відповідно до законодавства.

33. Щодо стадії виконавчого провадження Уряд навів аргументи, аналогічні тим, що були викладені в рішенні у справі «Скрипняк та інші проти України» (*Skrynyak et autres c. Ukraine*), для того, щоб довести відсутність стверджуваних порушень (див. вищезгадане рішення у справі «Скрипняк та інші проти України» (*Skrynyak et autres c. Ukraine*), п. 19). Відповідно до тверджень Уряду рішення від 27 травня 2004 року було виконане у травні 2007 року в повному обсязі.

б) Заявниця

34. Заявниця не погодилась. Відповідно до її тверджень затримки були спричинені поведінкою відповідача та неналежною організацією судового процесу.

35. Заявниця стверджувала, що вона не отримувала коштів, які належали їй за рішенням від 27 травня 2004 року. Вона зазначила, що Уряд не надав жодних документів на підтвердження факту виконання цього рішення.

2. Оцінка Суду

36. Суд нагадує, що розумність тривалості провадження визначається в залежності від конкретних обставин справи з урахуванням наступних критеріїв: складність справи, поведінка заявника та відповідних органів влади, а також ступінь важливості предмета розгляду справи для зацікавлених осіб (див., серед багатьох інших джерел, рішення у справі «Фрідлендер проти Франції» (*Frydlender v. France*) [ВП], заява № 30979/96, п. 43, *ECHR* 2000-VII). Суд пропонує не відокремлювати тривалість виконавчого провадження від тривалості судового розгляду справи у цілому (див. рішення у справах «Сіка проти Словаччини» (*Sika c. Slovaquie*), заява № 2132/02, пп. 24–27, від 13 червня 2006 року, та «Побегайло проти України» (*Pobegailo c. Ukraine*), заява № 18368/03, п. 18, від 29 березня 2007 року).

37. Суд вважає, що спір щодо оплати витрат на опалення та електроенергію відповідно до статті 57 Закону України «Про освіту» не був особливо складним.

38. Суд зазначає, що із зауважень Уряду незрозуміло, чи є виплата цих коштів заявниці виконанням судового рішення від 27 травня 2004 року, оскільки в рамках виконавчого провадження не було надано жодної квитанції про сплату.

39. У цілому загальна тривалість провадження, включаючи стадію судового розгляду в судах двох інстанцій та стадію виконання, становила п'ять років та сім місяців.

40. Суд вже розглядав подібні справи, в яких він встановлював порушення пункту 1 статті 6 Конвенції (див. вищезгадане рішення у справі «Сіка проти Словаччини» (*Sika c. Slovaquie*), п. 35, та рішення у справі «Світлана Науменко проти України» (*Svetlana Naoumenko c. Ukraine*), заява № 41984/98, п. 87, від 9 листопада 2004 року). Розглянувши всі надані йому матеріали, Суд вважає, що Уряд не навів жодного факту чи аргументу, здатного переконати його дійти іншого висновку у цій справі.

41. Таким чином, мало місце порушення пункту 1 статті 6 Конвенції.

III. ІНШІ СТВЕРДЖУВАНІ ПОРУШЕННЯ

42. Заявниця скаржилась за статтею 3 Конвенції щодо тривалого невиконання судових рішень, постановлених на її користь. Вона також посилалась на пункт 1 статті 6 Конвенції, стверджуючи, що тривалість другого провадження проти відділу освіти, включаючи тривалість виконання рішення, постановленого на її користь, та тривалість провадження проти державної виконавчої служби були надмірними.

43. Щодо цих скарг Суд зазначає, що з огляду на всі надані йому матеріали, та в тій мірі, в якій порушені питання охоплюються його компетенцією, він не виявив жодних ознак порушень прав і свобод, передбачених вказаними положеннями Конвенції.

44. Тому Суд зазначає, що ці скарги є явно необґрунтованими в розумінні пункту 3 статті 35 та мають бути відхилені відповідно до пункту 4 статті 35 Конвенції.

IV. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

45. Відповідно до статті 41 Конвенції:

«Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливую сатисфакцію».

A. Шкода

46. Заявниця вимагала закінчення виконавчого провадження щодо судового рішення від 27 травня 2004 року. Вона також вимагала 211,31 грн та 432,73 грн¹ відшкодування матеріальної шкоди у зв'язку з інфляцією, яка обезцінила суми, присуджені судовими рішеннями від 27 травня та 26 квітня 2004 року відповідно. На підтвердження цієї вимоги заявниця надала детальні розрахунки, які ґрунтуються на індексах інфляції, розрахованих Державним комітетом статистики.

47. Заявниця вимагала 5000 євро відшкодування моральної шкоди.

48. Уряд не надав жодних заперечень щодо повного виконання судового рішення від 27 травня 2004 року, але він не погодився з іншими вимогами. Зокрема, Уряд зазначив, що заявниця не звернулася до національних судів з вимогою про перерахунок сум.

49. Суд вважає, що на відшкодування матеріальної шкоди Уряд повинен сплатити заявниці суми, які були присуджені рішенням суду та залишаються невиплаченими.

50. Суд не бере до уваги перерахунок суми, присудженої за рішенням від 26 квітня 2004 року, у зв'язку з неприйнятністю відповідної частини заяви (див. вище пп. 42–44).

51. Щодо перерахунку суми, присудженої рішенням від 27 травня 2004 року, Суд зазначає, що вимоги заявниці ґрунтуються на індексах інфляції, розрахованих Державним комітетом статистики. Однак цей розрахунок зроблений за період, який не відповідає періоду виконання рішення. Таким чином, Суд нічого не присуджує з цього приводу.

52. Здійснюючи оцінку на засадах справедливості, Суд вважає за доцільне присудити заявниці 600 євро відшкодування моральної шкоди.

В. Судові та інші витрати

53. Заявниця вимагала 31,80 грн¹ компенсації поштових витрат та 3000 грн² компенсації витрат на юридичну допомогу. Вона надала докази на підтвердження своїх вимог на загальну суму 3031,80 грн³.

54. Уряд визнав лише вимоги заявниці щодо поштових витрат. Стосовно витрат на юридичну допомогу Уряд стверджував, що договір про надання юридичної допомоги було укладено 28 лютого 2008 року, тоді як заява була подана задовго до цього.

55. Суд зазначає, що дата укладення договору про надання юридичної допомоги співпадає з періодом написання заявницею зауважень. Таким чином, заявниці могла бути надана допомога на цій стадії провадження.

56. Суд вважає за належне присудити заявниці 399 євро компенсації витрат, понесених під час провадження у Суді.

С. Пеня

57. Суд вважає за належне призначити пеню на підставі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, до якої має бути додано три відсоткових пункти.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Оголошує* скаргу за пунктом 1 статті 6 Конвенції щодо тривалості першого провадження проти відділу освіти, прийнятною, а решту скарг у заяві — неприйнятними.

2. *Постановляє*, що мало місце порушення пункту 1 статті 6 Конвенції щодо тривалості першого провадження проти відділу освіти.

3. *Постановляє*, що:

а) упродовж трьох місяців з дати, коли це рішення набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач має сплатити заявниці:

і) суму, яка досі належить заявниці до сплати за відповідним рішенням національного суду;

¹ Близько 28 євро та 57 євро.

ii) 600 (шістсот) євро відшкодування моральної шкоди та 399 (триста дев'яносто дев'ять) євро компенсації судових витрат разом з будь-якими податками, що можуть нараховуватись;

b) ця сума має бути конвертована в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;

c) зі спливом зазначеного тримісячного строку і до остаточного розрахунку на вищезазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (*un interet simple*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в цей період, до якої має бути додано три відсоткові пункти.

4. Відхиляє решту вимог заявниці щодо справедливої сатисфакції.

Учинено французькою мовою і повідомлено письмово 18 червня 2009 року відповідно до пунктів 2 і 3 правила 77 Регламенту Суду.

Клаудія ВЕСТЕРДІК
Секретар

Пеер ЛОРЕНЦЕН
Голова